

CHADZAĆ (57) *vb impf*

Pierwsze a pochylone, drugie prawdopodobnie jasne.

praes 3 sg chǎdzǎ (8). ◇ 2 pl chǎdzǎcie (1). ◇ 3 pl chǎdzajǎ (4). ◇ praet 1 sg m chǎdzǎłem, -m chǎdzǎł (6), ja chǎdzǎł (1) OrzRozm. f -m chǎdzǎła (1). ◇ 3 sg m chǎdzǎł (16). f chǎdzǎła (2). n chǎdzǎło (1). ◇ 1 pl m pers -smy chǎdzǎli (1) Leop., -chmy chǎdzǎli (1) PudłFr, subst -chmy chǎdzǎły (1). ◇ 2 pl m pers chǎdzǎliście (1). ◇ 3 pl m pers chǎdzǎli (7). subs chǎdzǎły (3). ◇ 1 du m pers (cum nm) -swa chǎdzǎła (1) KochPs 81. ◇ imp 2 sg chǎdzǎj (1). ◇ con 2 pl m pers byście chǎdzǎli (1).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVII w.

Iter. od „chodzić”:

1. Poruszać się z miejsca na miejsce stawiając kroki; iść, stąpać; grassari, itare, ventare Cn (30) : *LibLeg 11/84; czynili iáko zboyce/ odzierǎjąc the ktorzy támtędy chadzǎli Leop Iudic 9/25, Is 1/12; WisznTr 30.*

chadzać przed kim (3): LibLeg 11/19v; ták iż do niego wiele ludzi przyśtawǎło: zwłǎszczǎ dǎieci ktore przed nim chadzǎły BielKron 464; SzarzRyt D2.

chadzać za kim (1): Kiedychmy zá nim chadzǎły. Náuki iego śluchǎiǎc MWilkHist Cv.

chadzać na czym (4): ktorich owcze thv na tich polach chadzayǎ LibLeg 11/18, 18v. Cf »chadzać na ziemi«

chadzać po czym (2): Virgilius [...] móŝt z wiatru vdziaǎł, po ktorim miaǎto krotochwile chadzǎł. BielŻyw 123; Leop Tob 5/8.

Zwroty: »wespołek chadzać« (1): Zǎwždy pośpolicie ná onych początkách Piotr z Ianem wespołek chadzǎli CzechRozm 190.

»chadzać na ziemi« [szyk zmienny] (2): RejKup v8v; iáko ná zyemi chadzǎł/ ták y do niebǎ iść muǎiaǎł Górndworz Dd7v.

a. Udawać się (często) na określone miejsca lub w określonym celu; frequentare, inire Cn (15) : *A gdy tákó często chadzǎł/ Nigdy ná čás nie vgadzǎł BierEz Sv; LatHar 728.*

chadzać do kogo, do czego (6): LibMal 1547/ 132v; SeklKat A4; chadzǎł śtǎruǎfek miǎy/ do oney Bożey mǎki zgǎrbiony/ podpierzǎiǎc fye koŝturem OrzRozm M4, A4; KochPs 81; Do Szynkownǎgo domku częśtochmy chadzǎli PudłFr 8.

chadzać k(u) komu, ku czemu (2): Seneca y wiele innych od dworu Cǎfarśkiego k. S. Pawłowi chadzǎli BielŻyw 142; MiechGlab 71.

chadzać na co (2): y chadzǎła śnya na myeǎicza rozmaythe podeyrzane LibMal 1545/96v; RejKup p7.

cum inf (2): iǎż tam pǎn Iezus częśtokrotz modlitz fie chadzǎł. OpecŻyw 98; RejZwierz 119v.

α. Paść [za czym] (1) : *Potym mu owce poleciǎł/ Aby ich zǎwždy pilen był. On gdy ták zá nimi chadzǎł/ Niegdy też więc owcǎ śniadaǎł BierEz R4.*

2. Być, przebywać, znajdować się (13) : *TarDuch E; Choczya blyǎko pana chadzǎł A wzdy go też iednak śdradzǎł. RejKup i7; Struchlǎłym chadzǎł/ bez wǎfelǎkiey pierzchliwości Leop Iob 30/28; OrzRozm Q2 [2 r.]; Górndworz R3.*

chadzać przed kim (1): á iżeśmy chadzǎli śmutni przed Pǎnem Zǎstǎpow? Leop Mal 3/14.

chadzać w czym (4): Nie ledą fkim w towarzysztwie chadzaj *BielKom* F4; *Leop Is* 9/2.

Zwrot »na świecie chadzać« (1): tu ná świecie z Oycami chadzał y mawiał? *CzechRozm* 32v.

W przen (3) :

chadzać po czym (1): I chadzałem po fzyrokości [*in latitudine*]: bom przykazania twoich pilnie fzucał. *Leop Ps* 118/45.

chadzać w czym (2): á w zakonie y w przykázaniu ie^{go}/ y w świadectwach iego nie chadzaliście *Leop Ier* 44/23, *Ps* 130/1.

3. *Starać się, zabiegać*: [*Cf* *znacz.* 6. *OrzRozm* H2v.]

4. *Nosić się, ubierać się* (12) : Kto chce być dobrej myfli/ rad chędogo chadza. *RejZwierc* 241.

chadzać w czym (11): *MiechGlab* 87; Item Stanisław czo chadza wfukny byaly a wczarney zupiczy, a wczapcze byalley *LibMal* 1547/128, 128 [4 r.], 129, 1551/160; *BibRadz* 2.*Reg* 13/18; *GórnDworz* N6; Cándidaći v Rzymian w białyeh fzátach chadzáli *SarnStat* 1300.

5. *Pływać* (1) : ślią rzeką, którą przedtym statki chadzały *ActReg* 45.

6. *Zwrot*: »za łby chadzać« = *bić się* (1) : zálby z chłopy około kuflá/ á koło málpy fwey pod wieczor chadzał *OrzRozm* H2v.

Synonimy: 1. *iść, postępować, wędrować*; 2. *być, postępować, przebywać, znajdować się*; 3. *starać się, zabiegać*; 4. *nosić się, ubierać się*; 5. *pływać*; 6. *mierzyć się, spierać się, szermować*.

Formacje pochodne cf *CHODZIĆ*.

Cf *CHADZANIE*

ZZa